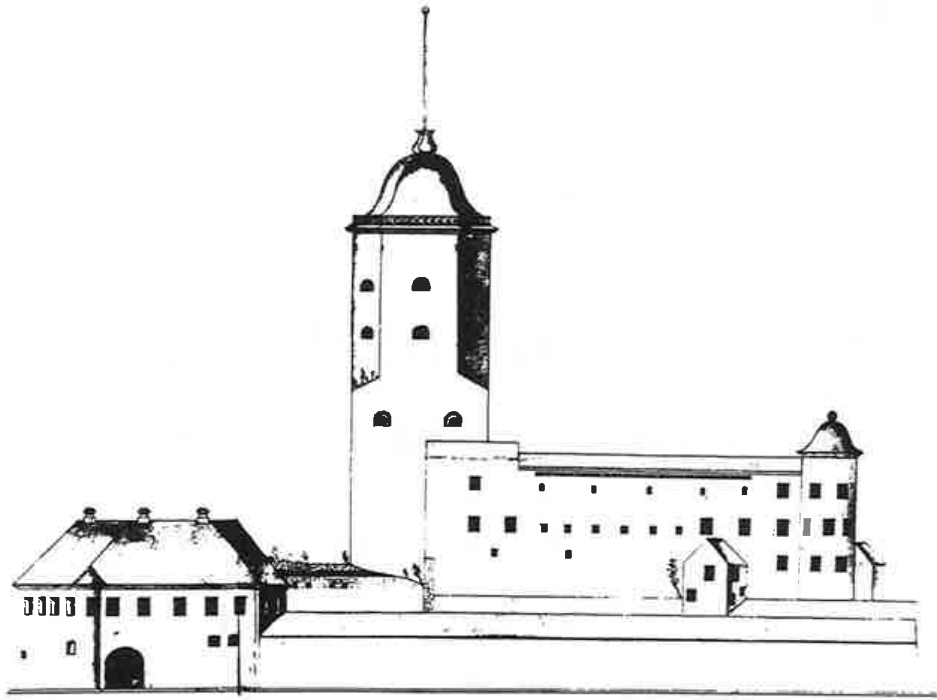

Viipurin Suomalaisen
Kirjallisuusseuran
toimitteita
10

HELSINKI 1992

Vuonna 1993 700 vuotta täyttävä Viipurin linna v. 1797.

ISBN 951-96575-0-9

 Etelä-Saimaan Kustannus Oy - Lappeenranta 1992

Otto-I. Meurman

Viipurin raatihuoneet

Uskonnot ovat aina olleet kansojen kulttuurisuunnan määräävänä tekijänä. Näkyvänä, konkreettisena merkinä siitä ovat pyhäköt ja kirkot. Asuintaajamat ja kaupungit ovat rakentuneet niiden ympärille. Mutta kaikki päivät eivät ole sunnuntaita, on kuusi arkipäivää, jolloin "otsasi hiessä sinun on työtäsi tehtävä". Niinpä yhteiskunnassa tarvitaan myös muita yleisiä rakennuksia. Kunnanhallituksella pitää olla työhuoneensa: kunnantalo, kaupungeissa "Raatihuone".

Viipurissakin oli jo ammoisista ajoista kaupungintalo eli raatihuone, josta kaupungin Raati valtakuntaansa, kaupunkia, hallitsi. Ei tiedetä varmaan, minne se aluksi rakennettiin, mutta ainakin keskiajan lopulla se näyttää sijainneen kaupungin korkeimmalla kohdalla, josta oli hyvä näköala kaikkiin ilmansuuntiin ja josta saattoi hälyyttää kaupungin väen kokoon tulipalon sattuessa tai vihollisen lähestyessä.

Raatihuone oli rakennettu todennäköisesti kivistä, sillä vielä 1600-luvun kartoissa on siihen paikkaan merkitty kivirakennus. Alkuperäinen rakennus on luultavasti ollut kaksikerroksinen, jonka alakerros on toiminut varastona ja yläkerroksessa on ollut raadin kokoontumispaikka. Otaksutaan, että rakennukseen olisi liittynyt myös kellotorni hälytysten antamista varten.

Tämä keskiaikainen rakennus menetti kuitenkin merkityksensä raatihuoneena jo 1500-luvulla. Viipuri tarvitsi kuitenkin uuden rakennuksen Raadin kokoontumista varten ja niinpä rakennettiin puurakennus, joka seisoi korkealla kivijalalla. Alakerrassa oli tilava kellari ja viisi kauppapuotia. Seuraavassa kerroksessa oli raadin istuntosali sekä muutamia pienempiä huoneita. Istuntosalin ovi oli "upeasti puuveistoksin koristeltu ja ikkunasta komeili kaupungin vaakuna" (Viipurin kaupungin historia). Tämä raatihuone kuitenkin tuhoutui kaupungin suurpalossa vuonna 1628 ja ilmeisesti heti tämän jälkeen alettiin suunnitella uuden ja arvokkaamman talon rakentamista.

Kesti kuitenkin lähes neljä vuosikymmentä, ennenkuin rakennus monien vaiheiden jälkeen lopullisesti valmistui. Syynä oli varojen puute ja lukuisat tulipalot. Oli kuitenkin lopulta saatu kaupunkiin uusi Raatihuone, joka oli kaikesta päättäen todellinen kaunistus sen ajan Viipurille. Se oli rakennettu kivistä kaksikerroksiseksi, olutkapakka sen puolittain kellarimaisessa osassa. Talo päättyi tornittomaan säterikattoon. Kuitenkin löytyy maininta, että noin kolmekymmentä vuotta aikaisemmin rakennuksessa olisi ollut torni

Viipurin vanha raatihuone 1600-luvulta.

Brunolf Blomkvistin v. 1890 museoksi muuttama raatihuone.

Viipurin kaupungintalo Uno Ullbergin 1930-luvulla uusimana.

sekä porrasmaisesti päättynyt tiilikatto, kuten 1600-luvun porvaritaloissa yleensä. (Viistein mukaan)

Uudelle Raatihuoneelle koitui kuitenkin kohtalokkaaksi vuoden 1710 kaupungin piiritys, jossa se vaurioitui pahasti ja olikin sitten lähes korjaamattomana pari vuosikymmentä. Muutamia huoneita tosin kunnostettiin raadin käyttöön sekä pormestarin asunnoksi. Toimivatpa jotkut huoneet myös saksalaisten kirkkona. Vuoden 1738 tulipalo ja etenkin kesäkuussa vuonna 1793 raivonnut suurpalo tuhosivat rakennusta siinä määrin, että sen käyttö raatihuoneena lakkasi ja se muutettiin majataloksi. Pohdittiinpa jopa sen pantavaksi ”julkisesti kaupattavaksi” vuonna 1804, mutta ostajaa ei ilmeisesti löytynyt ja se jäi edelleen kaupungin omistukseen.

Sitä seuranneina vuosikymmeninä rakennuksessa ei juuri tehty muutoksia ja niinpä sen vanha julkisivu vuodelta 1677 säilyi aina vuoteen 1890, jolloin se arkkitehti Brynolf Blomkvistin suunnitelmien mukaisesti muutettiin museoksi. Se sai kolmannen kerroksen ja päälle ullakolle viisi päätyä, keskimäinen muita korkeampi. Siitä tuli maisemallisesti huomattava. Kaikki Viipuriin lännestä tulijat se toivotti tervetulleeksi. Se sijaitsi kaupungin vanhan kauppatorin varrella, jonne saavuttiin ”Turun sillalta” (Nimi myöhemmin tyhmästi Linnansilta) ”Turku” muistona siltä ajalta, jolloin ei ollut mitään huomattavaa paikkaa, ei edes Porvoota, Viipurista länteen lähdeettäessä. Näin ”regulariteetti” -kauden raatihuoneesta oli tullut museo ja tarvittiin tarkoitukseen uusi rakennus. Uuden kaupungintalon suunniteluun käytiin heti käsiksi. Jo kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 1795, aloitettiin rakennustyöt kauppahuone Lundh & Kumpp. urakoimana ja rakennus valmistui syksyllä 1797. Arkkitehtinä todennäköisesti Johan Brockmann, joka oli silloin kuvernementin arkkitehtinä ja jo virkansa

puolesta kelvoitettu osallistumaan kaikkein arvokkaimpien rakennusten suunnitteluun. Tämä kaksikerroksinen palatsimainen rakennus sijaitsi Valin kaupunginosassa edustavan aukion varrella, joka nimitettiin Uudeksi Raatihuoneentoriksi. Sen varrelle kohosi muitakin arvokkaita julkisia rakennuksia, kuten käskynhaltijan palatsi (myöhemmin hovioikeuden talo) sekä venäläinen kirkko. Kaupungintalo sai myöhemmin vierelleen arkkitehti A.F. Granstedtin suunnitteleman Seurahuoneen (vuonna 1832). Tämä viimeksimainittu rakennus uusittiin jo vuonna 1851 Carl Leszigin toimiessa arkkitehtinä. Kymmenen vuotta myöhemmin sen sivuosat korotettiin kaksikerroksisiksi. Alkujaan vain julkisivun keskiosa oli ollut kaksikerroksinen. Arkkitehtinä oli Viktor Erik Amadeus Bosin, kaupunginarkkitehti Carl Leszigin jälkeen.

Uuden kaupungintalon julkisivu sai kokonaan uudet piirteet, kun se 1860-luvulla uusittiin kaupunginarkkitehti Johan E. Johanssonin suunnittelemana. Samalla sen suuri juhlasali sommiteltiin uudelleen jonkin verran rokokoo-henkiseksi ja jo ehkä silloin sijoitettiin portaakkoon alapäähän pronssinen naisfiguuri kannattamaan kaasuvalaisinta.

Arkkitehti Brynolf Blomkvist, joka oli muuttanut vanhan raatihuoneen museoksi, yhdisti Vahtitorninkadulla sijaitsevan teatteritalon ja Seurahuoneen huoneistot aikaansaaden siten hyvän juhlahuoneiston kaupunkilaisten käyttöön. Teatteria hän myös korjaili ja suurensi vuosina 1893 ja 1903.

Viipurin huomattavimmaksi arkkitehdiksi luonnehdittu Uno Werner Ullberg toimi kaupunginarkkitehtinä vuosina 1932—36, mutta hän teki arvokasta työtä Viipurille jo toimiessaan yksityisesti. Hänen lukuisista kaupunkikuvaa koristaneista töistään mainittakoon tässä yhteydessä Kaupungintalon ja Seurahuoneen uusiminen vuonna 1934, jolloin Ullberg korjasi tämän vanhan rakennuksen sekä käytännölliseksi virasto- ja ravintolayhdistelmäksi että myös suureksi kasvaneen Viipurin juhlahuoneistoksi, jonka loisteliaaseen käyttöön hän oli aikaisemmin luonut edellytykset avaamalla yhteyden teatterista Seurahuoneeseen. Kaupungintalo sai tässä uudistuksessa erittäin jalopiirteisen julkisivun ja uuden pääsisäkäytävän terasseineen alapäätyyn siten sovitettuna, että rakennusta olisi voinut myöhemmin laajentaa Paraatikentän sivulle uudeksi kaupungintaloksi.

Sitä eivät suomalaiset enää koskaan päässeet toteuttamaan. Suomi joutui luovuttamaan Viipurin muun Karjalan ohella silloiselle Neuvostoliitolle toisen maailmansodan aikana vuonna 1944.

Lähteet

Otto-I. Meurman: Viipurin Arkkitehdit. Viipurin kirjallisuusseuran toimitteita 2. Lappeenranta 1976.

Juhani O.V. Viiste: Viihtyisä Vanha Wiipuri, Porvoo 1948.

Viipurin kaupungin historia I—V. Lappeenranta 1974—1982.